

Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission

Leaving Certificate Examination 2026

Slovakian

Higher Level

Monday 15 June
Morning 9:30 – 12:30

100 marks

Do not hand this up.
This document will not be returned to the
State Examinations Commission.

Prečítajte si pozorne celý text a odpovedajte na otázky vo všetkých troch častiach. Odpovede napíšte po slovensky vlastnými slovami na základe predloženého textu.

Chcete vedieť, či je huba jedovatá? Ochutnajte ju, radí umelá inteligencia.

1. Vtipy o tyranosaurom sú najčastejšie postavené na tom, čo všetko nedokážu, pretože majú miniatúrne ruky. Ak však držíte v rukách jednu z mnohých detských omaľovaniek kúpených na Amazone, tieto vtipy strácajú humor. Na ich obrázkoch sú tyranosaurom často deformované, s nesprávnym množstvom nôh či prstov. Práve s tým máva problém umelá inteligencia. Knihy, ktoré sa vydávajú za autorskú prácu, no v skutočnosti ich s najväčšou pravdepodobnosťou vytvorila umelá inteligencia, deformujú nielen dinosaurom, ale aj príbehy, informácie a vôbec celý knižný trh.

2. Práve Amazon mal v poslednom čase problémy so **záplavou nekvalitných publikácií**. Jedna jeho platforma umožňuje autorom, aby si svoje diela sami vydali. To láka **špekulantov**, ktorí za rok pod vymysleným menom vydajú desiatky kníh. V praxi to potom vyzerá aj tak, že vymyslený **mykológ** vám radí, aby ste hubu ochutnali a tak zistili, či je jedovatá. Pritom slovenská mykologička Ivona Kautmanová upozorňuje, že napríklad smrteľne jedovatá muchotrávka zelená sa javí ako veľmi chutná.

3. Firma Originality.ai., ktorá sa zaoberá odlišovaním ľudskej tvorby od výtvorov umelej inteligencie, uviedla, že kontrolované podozrivé knihy napísal chatbot. Umelá inteligencia je však v napodobňovaní textu stále šikovnejšia, a tak sa jej vývoju musia neustále prispôbovať aj overovacie nástroje. Čo teda platí dnes, nemusí platiť zajtra, takže tu ide o nekonečný súboj. Ak nám chatbot pomáha s výberom kávovaru, nie je to taký problém, ako keď radí, čo si môžeme odtrhnúť v lese a skonzumovať. V každom prípade zostáva však záverečné vyhodnotenie situácie na človeku.

4. Na ďalší problém skrytý v „spisovateľských ambíciách“ umelej inteligencie poukazuje Juraj Podroužek, odborník na etiku v digitálnych technológiách. „Áno, rastú aj riziká spojené s umelou inteligenciou. Spoločensky veľmi nebezpečné sú dezinformačné texty. Môžu napríklad vyzeráť ako vedecká publikácia, ktorá bude obsahovať množstvo nezmyslov a **poloprávd** s cieľom meniť históriu, ľudské postoje a tak ďalej,“ hovorí. Problémom môže byť aj vznik obrovského množstva nekvalitného obsahu. Príkladom textov s umelou inteligenciou je sci-fi časopis Clarkesworld. Zahltili ho autori, ktorí nikdy predtým nepublikovali, no teraz zasielajú do redakcie texty veľmi nízkej kvality. „Bolo evidentné, že to bolo vygenerované umelou inteligenciou a editori nemali kapacitu skontrolovať stovky textov od špekulantov, ktorí si takto chceli zvýšiť príjem,“ hovorí Podroužek.

5. Medzi ľudí, ktorí zbohatli na samovyďávaní veľkého množstva kníh pochybnej kvality, patria napríklad bratia Mikkelsenovci. Prezентujú sa ako úspešní podnikatelia a ponúkajú kurzy, ako si za krátky čas vytvoriť takto stabilný príjem. Na čo si dať pozor, keď sa nechcete nechať nachytať peknou obálkou a kúpiť nekvalitnú knihu? Podroužek odporúča používať kritické myslenie, všímať si, kto knihu publikuje a aké sú na ňu recenzie. Autor hubárskej kuchárskej knihy sa prezentuje ako Dr: Arnold Kuntz: Nevieľme povedať, či ide o reálneho človeka alebo nie, no jeho kariéra v odbornej literatúre je znamenitá. Za rok vydal viac ako 40 kníh. K jeho tvorbe patrí kniha o dizajne živých plotov, o tom, ako vychovávať mačky, ako zdravo jesť, chrániť sa pred hepatitídou typu B, či zapájať elektrické systémy. Takýto rozhládený človek čisto teoreticky existovať môže, ale je málo pravdepodobné, že by po sebe na **internet**e nezanechal žiadnu stopu. No keď si doktora Kuntza vygúľte, nenájdete nič. Je tu teda riziko, že neexistuje. Podroužek však varuje, že nie všetko vyprodukované umelou inteligenciou sa dá takto jednoducho odhaliť. „Ale kto bude nakoniec niešť zodpovednosť za škodu spôsobenú nesprávnym obsahom, ktorý vytvorila umelá inteligencia?“ pýta sa. „Samozrejme, ľudia: Za obsah, kvalitu dať a šírenie by mali niešť zodpovednosť tie subjekty, ktoré spravujú platformu, zverejňujú a vydávajú text.“

6. Kombinácia umelej inteligencie a tvorby človeka nemusí byť nutne problémom. Ich prepojení sa na Slovensku dlhodobo venuje poetka Zuzana Husárová. Spolu s manželom a programátorom Ľubomírom Panákom vydali v roku 2020 zbierku básní *Výsledky vzniku*, ktorej „autorkou“ bola neurónová sieť s menom Liza Gennart. Natrénovali ju na viac než 2000 dielach prevažne súčasnej slovenskej poézie. „Kniha vyšla ako pocta slovenskej poézii a aj ako výskum toho, ako vnímame poéziu, ktorá nie je napísaná ľudskou autorkou. Lizu, ktorá fungovala na báze modelu GPT-2, síce s manželom uviedli ako autorku knihy, no priznali, že ide o experiment. Kniha dostala v roku 2021 ocenenie za poéziu Zlatá vlna.

Zuzana Vitková, DenníkN, uverejnené 26. septembra 2023

ČASŤ I:

(30 bodov)

1.

- a) záplava nekvalitných publikácií (2. odsek)
- b) špekulant (2. odsek)
- c) mykológ (2. odsek)
- d) polopravda (4. odsek)
- e) nezanechať stopu na internete (5. odsek)

(5 × 1 bodov)

2. Na základe textu vymenujte príklady, aké chyby sa môžu vyskytnúť v publikáciách vytvorených umelou inteligenciou. (5 bodov)

3. Na základe textu a podľa vás vysvetlite, prečo je dôležitá práca takých subjektov, ako je firma Originality.ai. (5 bodov)

4. Uvažujte o tom, prečo a ako treba uplatniť kritické myslenie konkrétne pri kupovaní kníh. (5 bodov)

5 Uvažujte, aké zásady by mal dodržiavať zodpovedný používateľ umelej inteligencie. (5 bodov)

6. Diskutujte o myšlienke z textu: „Spoločensky sú veľmi nebezpečné dezinformačné texty.“ (5 bodov)

ČASŤ II (30 bodov)

Napíšte **komentár** (100 – 150 slov) v ktorom rozviniete tému:

„Rastú aj riziká spojené s umelou inteligenciou.“

ČASŤ III (40 bodov)

Napíšte **esej** (najmenej 300 slov) na jednu z dvoch nasledovných tém:

1. téma:

Ľudská inteligencia je fascinovaná, inšpirovaná alebo ohrozená umelou inteligenciou?

Alebo

2. téma:

„Život znamená pracovať, nie mať. Horolezec šplhá na vrchol, aby ho dosiahol, nie aby sa ho zmocnil.“

Tomáš Janovic